

ቀይሕ-ባሕሪ - ዘላቂ ጸጥታን ርግኣትን ብኸመይ?

ልኡኽ ኤርትራ፡ ካብ 21-22 ሚያዝያ 2019፡ ኣብ ሪያድ ሰዑዲ ዓረብ ኣብ ዘተኻየደ፡ ላዕለዎት ሰብ መዚ ኤርትራ፡ ግብጺ፡ ዮርዳኖስ፡ ሰዑዲ-ዓረብ፡ ሱዳን፡ ጅቡቲ፡ የመንን ሶማሊያን ዝተሳተፉዎ፡ ኣብ ጉዳይ ጸጥታን ኣገዳስነትን ቀይሕ-ባሕሪ ዝዘተየ ዋዕላ ተሳተፉ፡ ሰረታዊ መትከላትን መርገጺን ኤርትራ ዘነጽር ወረቓት ምቕራብ፡ ሓደ ካብ ዓበይቲ ፍጻመታት ናይዚ ሰሙን'ዚ እዩ።

ከምዝፍለጥ ቀይሕ ባሕሪ፡ ንኣርባዕተ ማእዘናት ዓለምና (ምብራቕ፡ ምዕራብ፡ ሰሜን፡ ደቡብ) ዘራኽብ ማእከልን መሳግሮን ብምዃኑ፡ ኣዝዩ ስትራቴጂያዊ ማያዊ መስመር ዓለምና'ዩ። ጸብጻባት ከምዘመልከቱዎ፡ ንኣሸቲን ማእከሎትን መጉዓዝያታት ከይወሰኸካ፡ በዚ መስመር'ዚ፡ ኣብ ዓመት ክሳብ 20,000 ዓበይቲ ናይ ንግድ መራኽብ ይመሓላለፉ። ቡቲ ቀጠን መትረብ ባብ ኤል-መንደብ መዓልታዊ ዝሓልፍ ጽዕነት ነዓዲ ድማ፡ ካብ 3.3 ሚሊዮን በርሚል ንላዕሊ ምዃኑ ይፍለጥ።

ቀጻልነትን ድሕነትን ናይዚ 700 ቢልዮን ዶላር ኣብ ዓመት ዝግመት ዋሕዚ ንግዳዊ ምንቅስቃስ'ዚ፡ ኣብ ጸጥታን ርግኣትን ቀይሕ ባሕሪ'ዩ ዝምርኩሱ። ቀይሕ-ባሕሪ ከም መተሓላላፊ መስመር ጥራይ ዘይኮነ፡ ነዚ ባሕሪ'ዚ ኣማእኪሉ ኣብ ዝርከብ ዞባ ዘሎ ሃብቲ ነዓዲን ካልእ ማዕድናትን ባህርያዊ ጸጋታትን እውን ንስትራቴጂያዊ

አገዳሰነቱ ዜዕዝዝ እዩ። በዚ ምክንያት'ዚ፡ ቀይሕ ባሕሪ፡ ብፍላይ ድሕሪ ምክፋት ሰዌዝ-ካናል (1869)፣ ናይ በርሊን ዋዕላ ምጉዝዛይ አፍሪቃ (መወዳእታ 19-ዘመን)፣ ከምኡ'ውን ኣብ ክልቲኡ ኩናት ዓለም፣ ኣብ እዋን ዝሒል-ኩናትን ድሕሪኡን፣ ማእከል ዓለማዊ ጥሙሓትን ውድድራትን ኮይኑ'ዩ ጸኒሑ። እቲ ንህዝቢ ኤርትራ መሰል ናጽነቱ ብምግሃስ፡ ነዊሕን ደማዊን ኩናት ዘሰዓበ ጂኦ-ፖለቲካዊ ስትራቴጂ ድማ አካል ናቱ እዩ። ገዚፍ ምትእትታው ዓበይቲ ሓይልታትን ሕንክራ መሻርኻቶም ዞባውያን ጎብለላትን ብዘይካ'ዚ፡ ነቲ ልክዕን ዝግባእን እጅም ህዝብታትን ሃገራትን ናይዚ ዞባ አንገዳ፡ ንድኩና ወተሃደራዊ መደበር ግዳማውያን ሓይልታት ዕድል ምክፋቱ ዝፍለጥ እዩ። ምሱቲ ኣብ ዝሓለፈ ክልተ ዓሱራ-ዓመት ኣብ ሶማል ዝጸንሐ ናይ ስርዓት ባዶሽን ሓፈሻዊ ዘይምርግጋእ ዞባ ቀርኒ አፍሪቃን ቀይሕ ባሕሪን ተአሳሲሩ ድማ፡ ሸበራን ቅርሶናን ንምግታእን ምእላይን፡ አሰጋገርቲ-አጽዋር፡ ዕጹፋርሰን አፍለሰቲ-ሰባትን ንምቁጽጻር እናተባህሉ፡ ምትእትታዎት እናሰፍሑ፡ ምትሕልላኻቱ እናዓጥቑ ክመጽእ ጸኒሑ ኣሎ።

ብወድዓውነት ክርአ እንከሎ፡ ጉዳይ ምውሓስ ጸጥታ ቀይሕ-ባሕሪ፡ ዝያዳ ኹሉን ቅድሚኒ ኹሉን፡ ነተን መዳውብቲ ቀይሕ ባሕሪ ዝኾና ሃገራት'ዩ ዝምልከት። ኣህጉራዊ ምትሕብባር ዝህልዎ ደገፍ ኣነአኢሰካ ብምርአይ አይኮነን። መተካእታ ሃገራት ናይዚ ዞባ ክኸውን ግን ፍጹም ዝኸእል አይኮነን። ጸጥታ ቀይሕ ባሕሪ፡ ብዘላቕነት ምውሓስ ዝከአል ብቐንዱ፡ በተን ብቐጥታ ዝምልከተን ሃገራት ጥራይ እዩ።

መርገጺ ኤርትራ ኣብዚ ጉዳይ'ዚ ካብ ነዊሕ ኣትሒዙ ንጹርን ዘደሻሙን እዩ። ኤርትራ፡ ኣብ ጉዳይ ምውሓስ ጸጥታ ቀይሕ ባሕሪ ጥራይ ዘይኮነ፡ ኣብ ካልእ ዞባዊ ጉዳያት እውን፡ ዋላ ኣብ ዘቤታዊ ብድህታት ውልቀ-ሃገራት፡ ፈጽሚን ፍታሕን ብቐንዱ ብሰብ ጉዳይ'ዩ ዝብል መትከላዊ ኣረኣእያ ዘለዎ ሃገር እያ። ካብዚ መትከል'ዚ ብምብጋስ ድማ፡ ምትእትታው ግዳማውያን ሓይልታትን ምእህጻር ዘቤታዊ ጉዳያትን ኩሉ ሳዕ ኣኸሪራ ምስ ተቐወመት'ያ። ኣብ ጉዳይ ጸጥታ ቀይሕ ባሕሪ ብተመሳሳሊ፡ ሰብ ጉዳይን ሰብ መሬትን ባሕሪን ብምጉናይ ዝግበር ወተሃደራዊ ምትእትታዎት፡ ዝያዳ ምትሕልላኻኽ ፈጠሩ ዝሩግ ሃዋህው ዘንግስ እምበር፡ ዘላቕ ሰላምን ጸጥታን ዘረጋግጽ ከምዘይኮነ ጽኑዕ እምንቶአ እዩ።

ጉዳይ ሰለምን ርግኣትን ቀይሕ-ባሕሪ “ይምልከተና'ዩ” ወይ “ይጸልወና'ዩ” ዝብሉ ወገናት እምበኣር፡ ቅድሚኒ ኹሉ፡ ብልዕልና ሕጊን ኣህጉራዊ ሕጊን እናተማእዘዙ፡ ንልኡላውነት ህዝብታትን ሃገራትን ናይዚ ዞባ፡ ክብረት ክህቡዎ ዝግባእ'ዩ። እተን መዳውብቲ ቀይሕ ባሕሪ ዝኾና ሃገራት ከኣ፡ ሰላምን ጸጥታን ዞባኣን ናይ ምውሓስ ሓላፍነት ባዕለን ክሰከማ ክኸእላ ኣለወን። ነዚ ንምግባር፡ ናይ ባዕለን ብቑዕ ትካላት

ምክልካልን ጸጥታን ብሓፈሻ፡ ድልዱል ሓይሊ ባሕሪ ድማ ብፍላይ ክሃንጸን ከማዕብላን የድሊ። ኣብኡ ከይተሓጽራ እውን፡ ኣብ ምውሓስ ጸጥታ ዞባኣን ብናይ ሓባር መረዳኢታ ኪጸምዱ፡ ሓባራዊ ጸጋታተን ተመላሊኡ ዝሰርሓሉ መካኒዝም ክፈጥራ፡ ኣድማዕነት ዜዕዘዘ ኣገዳሲ ረቛሒ እዩ። ልዕሊ ዓቕመን ኣብ ዝኸነ፡ ናይ ደገ ሓይልታት ምትሕግጋዝ ኣብ ዘድልዮ ተልእኾ ወይ ዕማም ከኣ፡ ኩለን ብዘተሰማምዑሉ መሰረት፡ ምስ ፍቓደኛታት ናይ ምትሕብባር ባይታ ፈጠረን ክሰርሓ ይኽእላ።

ላዕለዎይ ልኡኽ ኤርትራ፡ ኣብ ዋዕላ ሪያድ ዘቕረቦ ወረቕት እምበኣር፡ ነዚ መትከልን መርገጺን ኤርትራ ከም እማመ ዝሓዘ እዩ። ርግጽ'ዩ ናብዚ ተኣሚመ-ዘሎ ደረጃ ብቕዓትን ምትሕብባርን ምብጻሕ ቀሊል ኣይኮነን። ብቕዳምነት ናይ ዝምልከተን ሃገራት ተመሳሳሊ መረዳኢታ፡ ኣመለኻኽታን ርድዮትን ይሓትት። ትግባረኡ ድማ፡ በዚ መንፈስ'ዚ ኣብ ዝወስድኦ ተበግሶ፡ ከማዕብልኦ ሓባራዊ ጽምዶን መካኒዝምን ይምርኩስ። ብናይ ገዛእ ርእሶም ሕሳባት፡ ከምዚ ዓይነት ጥምረት ዘይድግፉ ወገናት ክህልዉ ከምዘኽእሉ እውን፡ ከም ብድሆ ኣብ ግምት ዝኣቱ'ዩ። የግዳስ፡ ካብኡ ወጻኢ ሰላምን ጸጥታን ቀይሕ ባሕሪ ብዘላቕነት ከውሕስ ዘኽእል መተካኢታን ሕርያን ሰለዘየለ፡ ግድን ብዕቲብ ክሰርሓሉ ዝግባእ ጉዳይ እዩ።

Haddas Ertra 27/4/2019